

Tutkijaliikkuvuuden rahoitus

Tekes kannustaa tutkimusprojekteissa työskenteleviä tutkijoita kansainväliseen liikkuvuuteen rahoittamalla siitä tutkimusorganisaatiolle syntyviä kustannuksia.

Tutkijaliikkuvuudesta on kysymys silloin, kun rahoitusta saavan tutkimusorganisaation palkkalistalla oleva tutkija siirtyy ulkomaille tekemään rahoitettavan projektin tutkimusta. Osa projektin tutkimustyöstä on aina tehtävä Suomessa. Vaihtoehtoisesti ulkomailta voidaan palkata tutkija Suomessa tehtävään projektiin.

Liikkuvuuden tulee olla osa tutkimusprojektia

Tutkijaliikkuvuuden kustannuksiin voi saada rahoitusta ainoastaan osana Tekesin rahoittamaa tutkimusprojektia. Tutkijaliikkuvuuden päätarkoituksen pitää olla projektille tehtävä työ, ei tutkijan henkilökohtaisen osaamisen lisääminen. Ulkomailta tehtävät opinnäytetyöt eivät ole Tekesin tarkoittamaa tutkijaliikkuvuutta.

Projektiin sisällytettävä tutkijaliikkuvuus tulee kuvata hakemuksen projektisuunnitelmassa. Hakemuksessa on perusteltava tutkijaliikkuvuuden projektille tuoma lisäarvo ja esitettävä, kuinka tutkijavaihdossa syntyvä osaaminen voidaan hyödyntää hakijaorganisaation tutkimustoiminnassa.

Mitä kustannuksia Tekes hyväksyy?

Rahoitusta voidaan myöntää ainoastaan suomalaiselle organisaatioille, ei koskaan yksityishenkilöille. Myöskään ulkomaisille tutkimuslaitoksille tai tutkijoille syntyneitä kustannuksia ei hyväksytä. Tutkijaliikkumisen kustannukset ovat siis hyväksyttäviä, jos ne ovat aiheutuneet Tekesin rahoituksen saajalle ja ne liittyvät välittömästi Tekesin rahoittamaan projektiin.

Suomesta ulkomaille lähtevä tutkijan on oltava lähettäjän eli Tekesin rahoituksen saajan palveluksessa. Lähettäjä maksaa henkilön palkan ja henkilölle liikkumisesta aiheutuneiden kustannusten korvaukset. Vastaavasti ulkomailta Suomeen tuleva tukija tulee Tekesin rahoituksen saajan palkkalistoille työsopimussuhteeseen. Rahoituksen saajan edellytetään hoitavan normaalit käytännön asiat, kuten verot, sosiaaliturvan, vakuutukset ja oleskeluluvan.

Tekes hyväksyy tutkijaliikkuvuudesta aiheutuvat lukukausimaksut vain silloin, kun vastaanottava yhteisö vaatii lukukausimaksua tutkimustyötä tekevältä.

Tutkijalle maksettavat apurahat eivät ole koskaan projektin hyväksyttäviä kustannuksia eivätkä tutkijan muista lähteistä saamat apurahat ole osa projektin rahoitusta.

Liikkuvuudesta aiheutuvia kustannuksia hyväksytään enintään kolmen vuoden ajalta. Kustannukset hyväksytään tutkimusrahoituksen yleisten ehtojen mukaisesti. Kaikkien kustannusten on oltava kohtuullisia. Hyväksyttävien kustannusten määrä vahvistetaan rahoituspäätöstä tehtäessä. Kaikkiin tutkijaliikkuvuuden hyväksyttäviin kustannuslajeihin sovelletaan samaa korvausprosenttia kuin projektissa muutoinkin.

Mikä on kohtuullinen korvaus tai etuus?

Tekes hyväksyy yliopistojen ja valtion tutkimuslaitosten henkilöstölleen maksamat kustannusten korvaukset siltä osin, kuin ne noudattavat valtion virka- ja työsopimussuhteisia koskevia säädöksiä ja määräyksiä ja ovat rahoituksen saajan normaalin kustannusten korvauskäytännön mukaisia. Tekesin rahoittamissa projekteissa ei hyväksytä sellaisia henkilöstölle maksettavia kustannusten korvauksia, jotka eivät perustu lähettävän organisaation yleisiin korvausperusteisiin.

Valtiovarainministeriö on antanut valtion virastoille ja laitoksille suosituksen ”Eräät ulkomaantyön palvelusuhteen ehdot”, jossa valtiovarainministeriö on päättänyt henkilölle maksettavien ulkomaantyöstä aiheutuneiden kustannusten korvausten ja etuuksien enimmäismääristä (VM 4/2007, 7.5.2007). Suositus koskee lähettävän viraston tai laitoksen vakituisia tai määräaikaiseksi palkattuja tutkijoita näiden siirtyessä ulkomaille. Korvattavia kustannuksia ovat:

tutkijalle maksetut päivärahat, 30 % kulloinkin voimassa olevan kyseisessä maassa maksettavan ulkomaanpäivärahan määrästä

- tosiasialliset kohtuulliset asumiskustannukset
- matkustamiskustannukset (meno- ja paluumatka) matkakustannusten korvauksia koskevien määräysten mukaisesti
- kohtuulliset muuttokustannukset
- yli vuoden kestävien matkojen osalta voidaan hyväksyä myös asianomaisen mukana muuttavien perheenjäsenten matkakustannukset
- alle 18-vuotiaiden lasten kohtuulliset koulutuskustannukset. Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna sitä, että lasten koulutuskustannusten korvauksissa noudatetaan soveltuvin osin ulkoasiainministeriön virkamiehiä koskevia linjauksia ja tarvittaessa asiat käsiteltäisiin ulkomaanedustuksen korvauslautakunnassa.

Valtiovarainministeriön määräyksestä poikkeaminen edellyttää, että lähettävä virasto tai laitos on saanut valtiovarainministeriöstä nimenomaisen luvan poikkeamiseen.

Samoja valtiovarainministeriön korvauserusteita voidaan noudattaa myös ulkomailta Suomeen palkattavan henkilön kohdalla. Vastaanottavan organisaation on kuitenkin syytä tarkistaa verotoimistosta Suomeen tuleville tutkijoille maksettavien korvausten verollisuus, koska se mikä on lähtijälle verotonta korvausta, ei välttämättä ole verotonta Suomeen saapujalle. Esimerkiksi tulijalle korvattava asuminen katsotaan todennäköisesti asumiseduksi, joka on saajalleen verotettavaa tuloa.

Muiden tutkimusorganisaatioiden kuin valtion virastojen ja laitosten osalta tutkimusrahoituksessa arvioidaan kustannusten hyväksyttävyyttä kyseisessä organisaatiossa yleisesti noudatettavien ulkomaantyötä koskevien korvauserusteiden pohjalta. Näiden perusteiden pohjalta esitettyjen kustannusten kohtuullisuutta arvioidessaan Tekes pitää edellä mainittua valtiovarainministeriön määräystä suuntaa antavana.

Tutkijaliikkumisen periaatteet ja liikkumisesta aiheutuvien kustannusten korvaukset on hyvä käydä läpi aina oman hallinnon kanssa.

Tutkijaliikkuvuuteen liittyvät IPR-kysymykset

Tekesin rahoittamissa tutkimusprojekteissa tavoitteena on tulosten tehokas ja laaja-alainen hyödyntäminen kotimaassa. Rahoituksen saamisen edellytyksenä on, että projektissa syntyviä tuloksia tarjotaan ensisijaisesti Suomessa toimivien yritysten ja muiden mahdollisten hyödyntäjien käyttöön. Tämä koskee myös tutkimusprojekteja, joihin sisältyy tutkijaliikkuvuutta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen.

Rahoituksen saajan on huolehdittava siitä, ettei ulkomaisten yhteisöjen kanssa tehdä sopimuksia, jotka ovat vastoin Tekesin yleisiä rahoitusehtoja. Tekes ei rahoita tutkijaliikkuvuutta silloin, kun suomalaisen tutkijan vastaanottava yhteisö tai ulkomaisen tutkijan Suomeen lähettävä yhteisö pidättää itselleen rajoittamattomasti kaikki oikeudet tutkijan työn tuloksiin. Rahoituksen saajan tulee aina huolehtia siitä, että tutkijaliikkuvuudessa syntyvä osaaminen voidaan hyödyntää vähintäänkin rahoituksen saajan tutkimustoiminnassa.

Mikäli tutkijan vastaanottava yhteisö edellyttää tutkijaa allekirjoittamaan henkiseen omaisuuteen (intellectual property, ip) liittyvän sopimuksen oikeuksien siirtämiseksi, tulee rahoituksen saajan ennen allekirjoitusta selvittää vaadittavan sitoumuksen sisältö ja valvoa erityisesti sitä, ettei Tekesin rahoittamaan kansalliseen projektiin luovutetun tausta-aineiston ja jo syntyneiden tai syntyvien tulosten omistusoikeudet siirry vastaanottavalle yhteisölle. Tutkija ei saa allekirjoittaa tutkijavaihto- tai siirtosopimuksia, ennen kuin rahoituksen saajaorganisaatio on antanut tutkijalle luvan allekirjoittaa sopimukset tai sitoumukset vastaanottavan yhteisön kanssa. Tutkijaa sitoo myös ulkomailta muun muassa työsopimuslain, korkeakoulueksintölain tai erillisten siirtosopimusten velvoitteet.

Käytännössä rahoituksen saajaorganisaation velvollisuus on huolehtia siitä, että ulkomailta työtään tekeväälle tutkijalle varmistetaan sopimuksella vähintään rinnakkainen ja maksuton käyttöoikeus niihin tuloksiin, jotka hän on yksin tai yhdessä tutkimusryhmän kanssa aikaansaanut. Rahoituksen saajan on selvitettävä hyvissä ajoin, ennen kuin tutkijaliikkuvuus käytännössä toteutetaan, kuinka suurella todennäköisyydellä liikkuvuuden aikana syntyy immateriaalioikeuksilla suojattuja tai suojattavia tuloksia. Rahoituksen saajan

on näissä tilanteissa pohdittava, olisiko hyvä varmistaa, että ulkomailla syntyneet tulokset julkaistaan tai saatetaan muuten yleiseen tietoon mahdollisimman laajasti ja nopeasti.

Tutkijaliikkuvuuden kustannukset yritysprojekteissa

Yrityksillä kansainvälisestä liikkuvuudesta aiheutuneet kustannukset sisällytetään niihin kustannuseriin, joita valtioavustuksia koskevien säädösten perusteella ylipäätään voidaan hyväksyä tutkimus- ja kehitystyön kustannuksina. Tällaisia kustannuseriä ovat muun muassa henkilöstö- ja matkakustannukset. Tekes voi kuitenkin hyväksyä yritykselle syntyneet suuremmat henkilöstökustannukset siinä tapauksessa, että ulkomaille lähetettävälle maksetaan ulkomaantyön ajalta tavanomaista suurempi palkka.